

Handilsjavnafrøðin

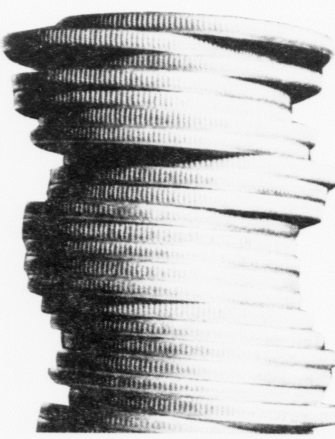
DAGLIGA eru stórtíðindi at frætta úr Tinganesi. Í síðstu viku samdust landsstýrisflokkarnir at enda um, hvussu lánið uppá 650 milliónir krónur skuldi býttast. Og eftir óarbeiðsføri í einar tveir dagar hjá einum flokki, varð lánið undirskrivað.

MEN treytin var, at í framtíðini skulu øll landskassaveðhald verða sokallað einfald veðhald. Nú skulu vit ikki viðgera tann spurningin her, men bara sláa fast, at henda skipanin verður bara galdandi fyri føroysku peningastovnarnar. Hesir verða so státt verri fyri enn teir útlendsku. Aftur eitt dømi um góðan tjóðveldispolitikk.

ÚR øllum tíðindameldrinum

úr Nesinum bórust so eisini tey stórtíðindi beint undan vikuskiftinum, at handilsjavnin var minkaður umleið 800 milliónir krónur. Hesi stórtíðindi vórðu so tikin upp aftur í elektronisku fjølmiðlunum mánadagin og týskvöldið, men higartil hava vit ikki sæð nakra viðgerð. Nakra útgreining. Ella viðmerking til hesi tøl frá onkrum serkønum.

SJÁLVANDI fegnast vit saman við lógmanni um, at handilsjavnin er batnaður fleiri hundrad milliónir. Í fyrstu syftu halda vit, at orsøkin er hon, at nú hava vit øll brúkt nógv minni, og tað hevur givið úrslit. Víst hava vit brúkt minni, og nógv minni er innflutt av bilum, arbeiðsmaskinum, brúkslutum o.s.fr. Tað er sjálvandi gott í ávisan mun, men tann

stóri munurin er, at vit hava innflutt fyri meira enn 400 milliónir krónur minni í skipum. Og hetta ger mun.

HYGGJA vit at útflutningsíðuni er fiskaflutningurin hækkaður einar 300 milliónir krónur. Tað er sjálvandi eisini at fegnast um. Men hava

vit tøluni hjá Føroya Fiskasølu í huga, so minnst vit, at hon hevði óvanliga nógv fiskavørur á goymslu árs-skiftið 1988-89. Helst vórur fyri einar 2-300 krónur. Hesar vórðu ikki taldar upp í 1988-útflutningin, hóast tær vóru tilvirkaðar hetta ár, men upp í tøluni fyri 1989. Sjálvandi var hetta ikki tilætlað, men tað bætir munandi um handilstøluni fyri 1989.

LEGGJA vit nú afturat og draga frá, so er batin ikki tann stóri, og úrslitið er meira tilvild enn ætlaður politikkur. Hetta verður bara staðfest og ætlanin er avgjørt ikki at taka gleðina frá lógmanni, sum so siðiliga greiddi frá hesum »stórtíðindum« á sjónvarpsglugganum fyrr í vikuni.

-en

Uppritið og stalinisma

Talan er veruliga um at savna ein hóp av teimum avgerðum, sum í dag verða tiknar av fólki, sum meira ella minni hava við málini at gera, út í landsstýrið, sum eftir uppritinum fær vald, sum einki landsstýrið hevur havt áður skrivar Óli Jacobsen, formaður í Føroya Fiskimannafelag m.a. í hesi greinini.

Síðan ein ávisur flokkur fór at byta føroyskan politikk upp í svart/hvitt hava vit ótaldir ferðir fingið at vita, at »sosialistar« hava til endamáli at stýra avgjørt øllum í samfelagnum, meðan teir, sum eru »frisinnaðir« vilja miðspjalla valdið í samfelagnum og vilja lata marknaðarbúskapin ráða fyri vinnulivinum, sum tað almenna skal halda fingrar frá.

Ein av hesum »frisinnaðum«, Olaf Olsen, harmast í Dagblaðnum mikudagin um almennu umrøðuna av »uppritinum«. Og hann skilur ikki, at nakar skal kalla tað stalinistiskt.

Sum prógv fyri, at uppritið ikki er »stalinistiskt« nevnr Olaf, at aðrastaðni kvotera tey skipini, meðan tað her eru virkini, og so skilst, at tað er stórt sæð sama skipan, sum talan er um. Men hesar báðar skipanir hava heilt ymisk

endamáli. Kvotaskipan fyri skip er bert ætlað at avmarka veiðuna av ávisum fiskasløgum.

Hetta er í hvussu er ikki endamálið við rávörubýtunum, um tað kann vera endamálið við øðrum portum av uppritinum.

Tá hugsað verður um ta »centralstýring«, sum »frisinnaðir« skira rótina til alt ílt, skal í stuttum verða endurtikið, hvat uppritið merkir júst á hesum øki:

1. Landsstýri/løgting skulu avgera hvussu stór part av landaðu nøgdini, hvort virki kann taka imóti.
2. Landsstýrið skal taka støðu, hvat ið loysir seg hjá virkjnum at framleiða við ætlaðu bonusskipanini.
3. Landsstýrið skal kunna leggja flakavirki still ella beita lögregluna eftir teimum.
4. Landsstýrið/løgtingið

skal áseta hámark fyri, hvussu nógv tons kunnu seljast á ætlaða uppboðnum.

5. Landsstýrið skal yvirtaka mestsum allar uppgávur, sum ráfiskanevndin hevur.

6. Landsstýrið skal yvirtaka allar uppgávur, sum studningsnevndin hevur.

So talan er um at savna ein hóp av teimum avgerðum, sum í dag verða tiknar av fólki, sum meira ella minni hava við málini at gera, út í landsstýrið, sum eftir uppritinum fær vald, sum einki landsstýrið hevur havt áður.

Hetta kundi verið mikið gott, um vit høvdu trygd fyri, at alt skil og vit var savnað í Tinganesi. Tað eru nógvir grundir fyri at ivast í, um so er. Og vandin við »centralstýring« er júst tann, at sáving av valdi í einum stað merkir vanda fyri valdsmissnýtslu.

»Upprit« í Sovjet

Eina rættuliga stuttliga søgu um hvussu »uppritskipanin« virkaði í Sovjet fáa vit í bókini hjá Israel Rachli »16 ár í Sibirien«. Hann kom at arbeiða á einum fiskakollektivi norðuri við Íshavið. Har royndu teir við botngørnum, sum fiska alt samdøgurið og sum verða tømde eina ferð um dagin.

Men ein dagin hevði eitt forsligið høvdi í Kreml funnið út, at um gornini vórðu tømde tvær ferðir dagliga kundi dupult so nógvur fiskur faast burtur úr.

Fjarrit kom so úr Moskva við hesum boðum. Men fiskimenn vistu, at hesi boð vóru úr vón og viti, tí úrslitið fór sjálvsagt at gerast minni veiða. So teir hildu áfram at tømja gornini eina ferð dagliga, men teir falsaðu protokollirnar, so tað á frásøgnnum til Moskva

sá út sum um boðini vóru fylgd.

Hetta gekk eisini væl inntil eftirlitsmaður kom úr Moskva, og hann sá, at her rugaði ikki alt rætt. Henda søgan endaði tó uttan at »flakavirkisløgreglan« kom upp í leikin. Hetta er bert eitt dømi

um hvussu centralstýring kann virka, og at tað skal vera stórt betri ella øðrvisi, tá landsstýrið við ella uttan fiskivinnunevnd skal stýra føroyskari fiskivinnu, er øll grund til at ivast í.

Óli Jacobsen